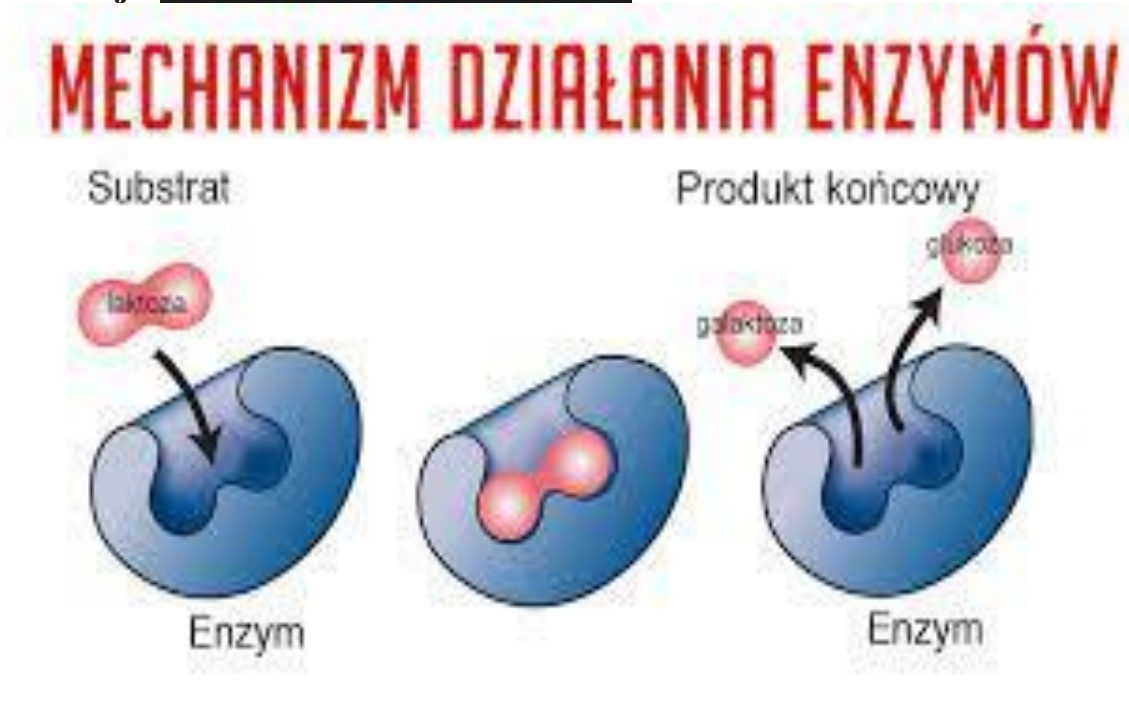

Temat lekcji: Budowa i działanie enzymów.

Proszę przeczytajcie notatkę ☺

Budowa enzymów

Enzymy są przeważnie białkami prostymi składającymi się wyłącznie z aminokwasów lub białkami złożonym, które oprócz części białkowej, zwanej apoenzymem, zawierają w cząsteczce również część niebiałkową, zwaną kofaktorem. Apoenzym uzyskuje aktywność enzymatyczną dopiero po połączeniu się z swoistym kofaktorem w kompleks, który określa się mianem holoenzymu.

Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje kofaktorów:

- grupy prostetyczne – trwale związane z apoenzymem za pomocą wiązań kowalencyjnych lub koordynacyjnych (np. w miejscu aktywnym enzymu); nie opuszczają miejsca wiązania podczas trwania reakcji. Grupę prostetyczną mogą stanowić cząsteczki nieorganiczne i jony metali (np. centra żelazowo-siarkowe, jony metali – cynku, miedzi, żelaza) oraz małe cząsteczki organiczne (np. hem w cytochromach).
- koenzymy – małe cząsteczki organiczne przenoszące grupy chemiczne pomiędzy substratami, wiążące się z enzymem wyłącznie na czas trwania reakcji. Do koenzymów należą m.in. witaminy (ryboflawina, tiamina, kwas foliowy).

Większość enzymów jest białkami. Region enzymu odgrywający zasadniczą rolę w jego działaniu nazywa się centrum aktywnym enzymu. Stanowi on trójwarstwową szczelinę lub zagłębienie, gdzie są umieszczone określone reszty aminokwasowe łańcucha polipeptydowego nawiązujące bezpośredni kontakt z substratem. Do centrum aktywnego enzymu przyłącza się określony substrat, czyli substancja, na którą enzym działa. W reakcji enzymatycznej dochodzi do wytworzenia przejściowego kompleksu enzym – substrat (kompleks E-S). Utworzenie kompleksu E-S umożliwia rozrywanie wiązań chemicznych i tworzenie nowych. Substrat ulega przemianie w produkt, który odłącza się od enzymu. Enzym nie zużywa się – ta sama cząsteczka enzymu wiąże kolejną cząsteczkę substratu. Enzymy biorą udział niemal w każdej reakcji chemicznej organizmu. Wiele enzymów działa tylko na jeden substrat i tę ich cechę nazywamy specyficznością substratową. Niektóre enzymy katalizują tylko jedną określoną reakcję, a inne określony typ reakcji. Na przykład enzym dehydrogenaza alkoholowa przeprowadza odłączenie wodoru od etanolu, co prowadzi do utworzenia aldehydu octowego, a lipaza, wydzielana przez trzustkę, rozrywa wiązania estrowe między glicerolem i kwasami tłuszczowymi różnych lipidów. A zatem enzym ten rozpoznaje określony typ wiązań estrowych, a nie konkretny lipid.

Około 30% znanych enzymów potrzebuje do swojej aktywności dodatkowych, niebiałkowych składników, które nazywamy kofaktorami. Kofaktorami mogą być jony metali (np. magnezu czy wapnia), mikroelementy (żelazo, selen, cynk) lub koenzymy (np. pochodne witamin).

Notatka do zeszytu:

W ciele człowieka w każdej chwili zachodzi tysiące reakcji chemicznych, z których każda wymaga charakterystycznego dla siebie enzymu, dlatego trudno byłoby wymienić wszystkie te cząstki obecne w naszym organizmie.

Warto jednak wiedzieć o kilku najbardziej charakterystycznych.

Amylaza ślinowa – rozkłada cukry.

Pepsyna – rozkłada białka.

Lipaza – rozkłada tłuszcze.

Miozyna - to enzym występujący w mięśniach, rozkłada on cząsteczki ATP będące nośnikami energii, dzięki czemu powoduje skurcz włókien mięśniowych.

Dehydrogenaza alkoholowa, obecny w wątrobie enzym odpowiedzialny za rozkład etanolu (alkoholu etylowego).

Enzymy, z zależności od rodzaju przeprowadzanej reakcji, dzieli się na następujące klasy:

- oksydoreduktazy katalizujące reakcje utleniania i redukcji,
- transferazy przenoszące grupy chemiczne,
- hydrolazy rozcinające wiązania chemiczne w procesie hydrolizy,
- liazy rozcinające wiązania chemiczne bez udziału wody,
- izomeryzy katalizujące przekształcenia strukturalne w obrębie cząsteczek (izomeryzację),
- ligazy łączące cząsteczki za pomocą wiązań kowalencyjnych.

Zadanie domowe:

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, lub F, jeśli jest fałszywe.

- Większość enzymów jest białkami. **P/F**
- W komórce reakcje chemiczne przebiegają z udziałem enzymów. **P/F**
- Amylaza ślinowa rozkłada białka. **P/F**
- Kofaktorami mogą być jony metali (np. magnezu czy wapnia), mikroelementy (żelazo, selen, cynk) lub koenzymy (np. pochodne witamin). **P/F**
- Dehydrogenaza alkoholowa to enzym odpowiedzialny za rozkład alkoholu etylowego. **P/F**